

Marcin Waldoch (rec.): Paweł Malendowicz, *Polonia amerykańska. Współczesność determinowana politycznością. Zbiór studiów*, Centrum Badań Sfery Publicznej, Bydgoszcz–Chicago 2018, ss. 178

Zjawisko życia polonijnego od dziesiątków lat skupia uwagę polskich politologów. Dotychczasowe prace jednak nie wypełniły istniejących i pojawiających się luk poznawczych. Stąd cenić należy kolejne próby przybliżania życia politycznego Polaków i Polonii za granicą. W dotychczasowej literaturze politologicznej nie przedstawiono problematyki polonijnej w Stanach Zjednoczonych Ameryki (USA) z perspektywy współczesnych determinant związanych z globalizacją, takich jak uniformizacja kulturowa i konsumpcjonizm. Autor recenzowanej książki przeprowadził dogłębną analizę wspomnianych zjawisk w odniesieniu do takich kategorii poznania jak wartości narodowe i katolickie współczesnej społeczności polonijnej w USA. Zaletą zaprezentowanych w monografii badań jest wiedza źródłowa Autora, który w latach 2008 i 2017 przebywał na wyjazdach badawczych w USA, głównie oddając się badaniu rzeczywistości polonijnej w jej centralnym skupisku amerykańskim, znajdującym się w Chicago, dzięki czemu obserwował życie polonijne.

Książka składa się z trzech grup przedmiotowych i dziewięciu rozdziałów. Cześć pierwsza poświęcona jest re-

fleksji nad wartościami i historią Polonii w USA, część druga polonijnej prasie i postawom politycznym, a część trzecia wywiadom Autora z przedstawicielami amerykańskiej polonii „politycznej”. Uzupełnieniem książki jest przedmowa autorstwa dr Izabeli Kapsy oraz wprowadzenie autorstwa polonijnego działacza Grega Dziedzica. Nadto dla ułatwienia korzystania z książki Autor zamieścił spis schematów i spis tabel oraz bibliografię po każdym z prezentowanych rozdziałów. Książkę wzbogacają cztery wykresy oraz 15 tabel.

Całość pracy jest egzemplifikacją próby odpowiedzi na pytanie o relację pomiędzy uniformizacją i konsumpcjonizmem a wartościami narodowymi. W trakcie lektury odnosi się wrażenie, że Autor nie tylko dzięki swej rozległej wiedzy teoretycznej w zakresie nauk społecznych, ale też dzięki wrażliwości badawczej ujmuje charakteryzowane zjawiska w kontekście refleksji nad tożsamością narodową Polonii w USA. Wiele odniesień teoretycznych w pracy jest jej mocną stroną, bowiem Autor ukazuje inne aniżeli wyżej wspomniane aspekty polityczne życia polonijnego. Kolejną z tych kategorii jest idea społeczeństwa obywatelskiego, w świetle której zaprezentowano działalność polityczną amerykańskiej Polonii. Dokonując konceptualizacji życia politycznego tej społeczności alochtonicznej, Autor podjął odważną i udaną próbę nakreślenia między innymi: idealnego modelu społeczeństwa obywatelskiego (s. 64), mode-

lu społeczeństwa obywatelskiego właściwego dla społeczności polonijnej w Chicago (s. 66) i modelu społeczeństwa obywatelskiego w fazie tworzenia w Polsce (s. 68). Ponadto, w odniesieniach teoretycznych, Autor zbadał politykę historyczną prasy polonijnej w USA oraz rolę polonijnych mediów w kształtowaniu postaw politycznych życia emigracyjnego wobec polityki zarówno w Ameryce, jak i w Polsce. Uzupełnieniem stosowanych metod i teorii naukowych są wywiady z przedstawicielami życia polonijnego.

Autor za kluczowy uznał w swych badaniach problem relacji pomiędzy uniformizacją kulturową i konsumpcjonizmem a wartościami narodowymi i katolickimi współczesnej społeczności polonijnej w USA. Te perspektywy tworzą rzeczywisty zakres teoretyczny dla podjętych rozważań. Z poznawczego punktu widzenia tak podjęty problem badawczy należy uznać za istotny, szczególnie że dotyczy on społeczności polonijnej zamieszkującej odległe geograficznie państwo o, jak na razie, pierwszorzędny znaczeniu na arenie międzynarodowej. Państwo, które nadal nadał ton trendom globalizacji i pozostaje liderem rozwoju nowych technologii, ale też państwo, które dzięki swej zdolności oddziaływania na świecie w drodze dyfuzji rozprzestrzenia przez *hard* i *soft power* wartości i postawy polityczne wśród innych krajów, jak i ich obywateli. Stąd rozpoznanie postaw i zachowań Polonii amerykańskiej pozwala zarówno na weryfikację wielu narosłych przez minione dekady stereotypów życia polonijnego, jak i ukazanie tej społeczności *in statu nascendi*, bowiem Polonia amerykańska nie jest społecznością martwą, homogeniczną ani zamkniętą. Społeczność ta dynamicznie ewoluuje, podobnie jak otaczające ją środowisko.

Po lekturze książki należy stwierdzić, że: 1) zbiorowość polonijna USA poddana jest oddziaływaniu dychotomicznych procesów: uniformizacji i dywersyfikacji kulturowej; 2) te procesy należy uznać za immanentną pochodną procesów globalizacji; 3) Polacy w USA i osoby o polskich korzeniach tworzą największe na świecie skupisko polonijne zdolne do oddziaływania na decyzje polityczne szczebla państwowego największej światowej potęgi gospodarczej, militarnej i politycznej; 4) amerykańska Polonia jest środowiskiem zróżnicowanym, zarówno w zależności od rozważanego okresu emigracji do USA, jak i w odniesieniu do przyjmowanych postaw politycznych; 5) przedstawiciele Polonii w USA nie stronią od korzystania z czynnego prawa wyborczego, aktywnie uczestnicząc w procesie wyborczym; 6) statystycznie ujmując, Polonia prezentuje się jako zbiorowość dobrze sytuowana na tle tzw. średniej amerykańskiej. Ukierunkowana jest nie tylko na konsumpcjonizm, ale też na wartości ponadczasowe i postmaterialne, w wyniku czego od setek lat Polacy mają wkład w rozwój cywilizacyjny USA; 7) obraz Polonii amerykańskiej wymyka się próbom stereotypowych ujęć tej społeczności; 8) Polonia w USA prowadziła i prowadzi szeroką działalność publicystyczną i wydawniczą oddziałującą na określone kohorty polonijne; 9) Autor w sposób kompleksowy zaprezentował w formie monografii naukowej podjęty przez siebie problem badawczy.

Monografia prof. Pawła Malendowicza zasługuje na uwagę specjalistów badań polonijnych, studiów nad migracjami, ale również dyplomatów, przedsiębiorców, dziennikarzy przybliżających życie polityczne opinii publicznej i szerszego grona odbiorców zainteresowa-

nych losami Polaków na świecie. Książka może zostać doskonale spopularyzowana, ponieważ ukazuje postawy Polonii amerykańskiej wobec nasilającego się zjawiska trumpizmu – kojarzonego z autorytaryzmem, idiokracją, populizmem.

Taka perspektywa prawdopodobnie wywoła u Czytelników refleksję nad kondycją współczesnych państw demokratycznych o wysokorozwiniętych gospodarkach.

■ *Marcin Wałdoch*